

Az óbudai téglagyárba vitt zsidók többsége azonban sokkal szerencsétlenebbül járt. Néhány napos ott-tartózkodás után a zsidókat korra és nemre való tekintet nélkül gyalogmenetben útnak indították Hegyeshalom felé. Az útvonal a Birodalom felé Piliscsaba, Dorog, Süttő, Szőny, Gönyű, Dunaszeg és Mosonmagyaróvár érintésével vezetett.

A zsidók kíséréséről, útközben történő táplálásáról és elszállásolásáról a honvédelmi minisztériumnak kellett gondoskodnia a belügyminisztériummal együtt, mely a rendőri és csendőri erőket felügyelte. Elméletileg a zsidókat a belügyminisztérium által kidolgozott terv szerint kellett volna útközben ételmezni és elszállásolni.⁵⁸ A valóságban azonban a gyalogmenetek, melyekben férfiak, nők és gyermekek tízezrei vettek részt, oly iszonyúan kegyetlenek voltak, hogy az útvonal a halál országútjává vált.⁵⁹ (Lásd a 26.2. képet.)

A szenvedésről érzékletes beszámolót adott Batizfalvy Nándor a budapesti svéd követségen november 22-én tartott tanácskozáson. A tanácskozást, melyen részt vett Raoul Wallenberg, Krausz Miklós,⁶⁰ dr. Koerner és dr. Farkas (a svéd, a svájci, a portugál, illetve a spanyol követség képviselői), azért hívták össze, hogy egyetessék a semleges országoknak az üldözött zsidók támogatására indított akcióit. Batizfalvy a KEOKH rendőrtisztje volt, 1941-ben ő teremtette meg a törvényes kereteket a „hontalan” zsidók Magyarországról való kiutasításához (lásd a 6. fejezetet). Nemrég tért vissza egy szemleútról, melynek során megtekintette a hegyeshalmi tábort és az előirt nagyobb éjszakai táborhelyeket a Budapestről kiinduló útvonal mentén. Batizfalvy komor képet festett a menetelő állapotáról, és statisztikai adatokat közölt azokról, akik már Hegyeshalomba értek, akik úton voltak, és azokról, akiket megölték, vagy akik öngyilkosságot követtek el. Krausznak és Carl Lutznak, a svájci konzulnak sürgetésére Batizfalvy Ferenczytól négy „nyílt parancs” (offene Befehle) formulát szerzett. Mind a négy semleges követség azt tervezte, hogy két-két delegátust küld a német határra ezekkel a nyomtatványokkal, ahol menleveleket adnak annyi „külföld által védett” zsidónak, amennyinek csak lehet. A semleges országok kezdeményezését magukévá tették a Vatikán és a Nemzetközi Vöröskereszt képviselői is.

Másnap reggel Leopold Breszlauer és Ladislaus Kluger, a svájci követség képviselői elindultak Hegyeshalomba. A november 23. és 27. között tett szemleútjukról szóló, november 28-i jelentésük teljes mértékben megerősítette Batizfalvy komor beszámolóját. Az áldozatokkal és jó néhány tiszttel folytatott alapos beszélgetések révén a svájci képviselők jelentésükben rekonstruálni tudták a gyalogmenetek borzalmaait és a különféle megállóhelyeken uralkodó állapotokat: